

RIGSADVOKATEN

Jmt. modt.
24 FEB. 2012

Justitsministeriet
Lovafdelingen

DATO 22. februar 2012
JOURNAL NR.
RA-2011-1211-0011

RIGSADVOKATEN

FREDERIKSHOLMS KANAL 16
1220 KØBENHAVN K

TELEFON 33 12 72 00
FAX 33 43 67 10

Anvendelsen af langvarige varetægtsfængslinger i 2010

Jeg fremsender herved Rigsadvokatens redegørelse om anvendelse af langvarige varetægtsfængslinger i 2010. Redegørelsen bygger på statsadvokaternes indberetninger til Rigsadvokaten om varetægtsfængslinger i 2010 med en varighed på over 3 måneder forud for dom i 1. instans samt Justitsministeriets Forskningskontors bearbejdning af dette datamateriale. Redegørelsens hovedkonklusioner er gengivet nedenfor i punktform.

Som det fremgår af redegørelsen, har der i 2010 været en stigning i antallet af langvarige varetægtsfængslinger og i den enkelte fængslings gennemsnitlige varighed.

Jeg skal i den forbindelse bemærke, at udviklingen i antallet af langvarige varetægtsfængslinger i væsentlig grad beror på en række forskellige faktorer med hensyn til udviklingen i og bekæmpelsen af kriminalitet, hvorfor en stigning eller et fald i antallet af langvarige varetægtsfængslinger fra et år til et andet ikke kan vurderes isoleret eller i sig selv vil være udtryk for en ændret anvendelse af varetægtsfængsling. Således vil f.eks. en stigning i de kriminalitetstyper, hvor varetægtsfængsling anvendes, og hvor efterforskningen ofte kan nødvendiggøre en længerevarende brug af varetægtsfængsling, naturligt kunne indebære en stigning i antallet af langvarige varetægtsfængslinger. Tilsvarende vil prioritering af en særlig politimæssig indsats over for bestemte af sådanne kriminalitetstyper, f.eks. over for grovere bandekriminalitet, naturligt kunne føre til en stigning i antallet af langvarige varetægtsfængslinger.

Den løbende fokus på og tilsynet med varetægtsfængslingernes varighed vil imidlertid kunne være medvirkende til at sikre, at efterforskningen i den enkelte sag løbende tilrettelægges og fremmes med henblik på at begrænse varetægtsfængslingens længde,

og til at anvendelsen af varetægtsfængsling således ikke udstrækkes længere i sagen end nødvendigt.

I 2010 blev der foretaget 896 varetægtsfængslinger med en varighed på mere end 3 måneder. Varetægtsfængslingerne havde en gennemsnitlig varighed på små 7 måneder.

Disse langvarige varetægtsfængslinger udgjorde 13,4 % af samtlige varetægtsfængslinger i 2010.

De længste varetægtsfængslinger vedrørte manddrab og forsøg herpå, alvorligere seksualforbrydelser, narkotikaforbrydelser og brandstiftelse.

99 % af de personer, der blev langvarigt varetægtsfængslet i 2010, blev domfældt, mens 1 % blev frifundet.

Antallet af langvarige varetægtsfængslinger steg med 13 % i forhold til 2009. Tallet var faldende fra 2005 til 2007 og er steget fra 2007 til 2010.

Den gennemsnitlige varighed af de langvarige varetægtsfængslinger er steget fra 187 dage i 2009 til 208 dage i 2010 og er dermed på et niveau, der ligger lidt under nogle af de øvrige foregående år.

Antallet af langvarige varetægtsfængslinger af unge under 18 år var 58 i 2010. Antallet var 42 i 2009 og 37 i 2008.

RIGSADVOKATEN

SIDE 2

1. Baggrund

1.1. Indberetningsordningen

Rigsadvokaten har siden 1997 administreret en indberetningsordning vedrørende langvarige varetægtsfængslinger. Indberetningsordningen har til formål overordnet at sikre, at varetægtsfængslinger bliver af så kort varighed som muligt, og den danner endvidere grundlag for de årlige redegørelser til Justitsministeriet om udviklingen i anvendelsen af langvarige varetægtsfængslinger, som Rigsadvokaten har udarbejdet siden 2004.

Lov nr. 493 af 17. juni 2008 om ændring af retsplejeloven (Begrænsning af langvarige sigtelser og varetægtsfængslinger), der trådte i kraft den 1. juli 2008, medførte en række ændringer i retsplejelovens regler med henblik på at begrænse langvarige varetægtsfængslinger i straffesager og generelt bidrage til en hurtigere behandling af straffesager.

Loven bygger på Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1492/2007 om begrænsning af langvarige sigtelser og varetægtsfængslinger. I betænkningen foreslog et flertal af udvalgets medlemmer bl.a., at der blev fastsat fravigelige øvre grænser for den tidsmæssige udstrækning af varetægtsfængslinger.

På baggrund heraf blev der i retsplejelovens § 768 a fastsat frister for varetægtsfængslingers varighed. Det følger således af § 768 a, stk. 1, at varetægtsfængsling ikke –

medmindre retten finder, at der foreligger særlige omstændigheder – må overstige et sammenhængende tidsrum på (1) 6 måneder, når sigtelsen angår en lovovertrædelse, som efter loven ikke kan medføre fængsel i 6 år, eller (2) 1 år, når sigtelsen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan medføre fængsel i 6 år eller derover. Er arrestanten under 18 år, er fristerne for varetægtsfængsling henholdsvis 4 måneder og 8 måneder og kan kun fraviges, hvis der foreligger helt særlige omstændigheder, jf. § 768 a, stk. 2.

I betænkningen anbefalede Strafferetsplejeudvalget også, at Rigsadvokatens indberetningsordning vedrørende langvarige varetægtsfængslinger skulle opretholdes.

RIGSADVOKATEN

Justitsministeren anførte i lovforslagets bemærkninger, at ministeriet kunne tilslutte sig Strafferetsplejeudvalgets overvejelser og anbefalinger om at opretholde en indberetningsordning vedrørende langvarige varetægtsfængslinger. Justitsministeriet tilkendegav endvidere såvel i bemærkningerne til lovforslaget som ved besvarelsen af et spørgsmål fra Folketingets Retsudvalg, at ministeriet efter en vedtagelse af lovforslaget ville anmode Rigsadvokaten om indtil videre fortsat at redegøre årligt for udviklingen i langvarige varetægtsfængslinger. Ved besvarelsen af spørgsmålet fra Folketingets Retsudvalg tilføjede ministeriet, at Rigsadvokaten havde oplyst, at man ville opretholde en indberetningsordning vedrørende varetægtsfængslinger ud over 3 måneder, at denne fortsat ville danne grundlag for Rigsadvokatens redegørelse til Justitsministeriet, og at indberetningsordningen i givet fald ville blive tilpasset de ændringer, som lovforslaget medførte. Ved brev af 4. juli 2008 anmodede Justitsministeriet Rigsadvokaten om fortsat årligt at redegøre for udviklingen i langvarige varetægtsfængslinger.

SIDE 3

På den baggrund udsendte jeg den 8. juli 2008 Rigsadvokatmeddelelse nr. 6/2008, hvorved indberetningsordningen blev tilpasset de nye regler i retsplejeloven.

1.2. Datagrundlag

Indberetningsordningen pålægger politikredsene at foretage løbende indberetninger til statsadvokaterne om varetægtsfængslinger med en varighed på over 3 måneder. Politikredsene skal desuden sende en særlig indberetning, der belyser forløb og årsag, når der falder dom i sager, hvor der har været anvendt varetægtsfængsling i mere end 3 måneder.

På baggrund af politikredsenes indberetninger skal statsadvokaterne én gang om året foretage en indberetning til Rigsadvokaten om anvendelsen af langvarig varetægt i sager, hvor der er anvendt varetægtsfængsling i mere end 3 måneder forud for dom i 1. instans.

Indberetningsordningen omfatter ikke varetægtsfængsling i sager, hvori der ikke rejses tiltale, f.eks. fordi der sker påtaleopgivelse i medfør af retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 2. Indberetningsordningen omfatter heller ikke varetægtsfængsling med henblik på udlevering til retsforfølgning i udlandet.

Denne redegørelse vedrører anvendelsen af langvarige varetægtsfængslinger i 2010 og er baseret på analyser, som Justitsministeriets Forskningskontor har gennemført på grundlag af statsadvokaternes indberetninger til Rigsadvokaten.

Med henblik på at belyse virkningen af de fravigelige øvre grænser for varetægtsfængslingers tidsmæssige udstrækning, der som nævnt ovenfor blev indsat i retsplejelovens § 768 a ved lov nr. 493 af 17. juni 2008, har Forskningskontoret sammenlignet data vedrørende langvarige varetægtsfængslinger i 2010 med data vedrørende langvarige varetægtsfængslinger i 2007. Med denne sammenligning er det muligt at se den fulde effekt af lovændringen, der trådte i kraft den 1. juli 2008.

RIGSADVOKATEN

SIDE 4

Forskningskontorets undersøgelse vedlægges som bilag A.

2. Anvendelse af langvarige varetægtsfængslinger i 2010

- **Antal og varighed**

Justitsministeriets Forskningskontors undersøgelse omfatter 896 varetægtsfængslinger med en varighed på mere end 3 måneder.

Disse langvarige varetægtsfængslinger udgjorde 13,4 % af samtlige varetægtsfængslinger i 2010, jf. bilag A, tabel 7.

De langvarige varetægtsfængslinger havde en gennemsnitlig varighed på 208 dage, dvs. små 7 måneder.

57 % (i alt 510) af de langvarige varetægtsfængslinger havde en varighed på 3-6 måneder, mens 43 % (i alt 386) varede mere end 6 måneder. I alt 89 varetægtsfængslinger varede mere end 1 år svarende til 10 % af samtlige langvarige varetægtsfængslinger.

Samlet blev der anvendt langvarig varetægtsfængsling i 6.132 måneder i 2010.

For nærmere oplysning henvises til bilag A, tabel 1 og 6.

- **Varetægtsfængslede under 18 år**

6,4 % (i alt 58) af de langvarigt varetægtsfængslede var under 18 år, da varetægtsfængslingen blev iværksat. Heraf var 18 personer 17 år, 27 personer var 16 år, og 13 personer var 15 år.

Undersøgelsen indeholder ikke oplysninger om, i hvilket omfang der er anvendt surrogatfængsling. Det bemærkes imidlertid, at unge under 18 år som altovervejende hovedregel undergives varetægtssurrogat i egnet hjem eller institution, jf. retsplejelovens § 765, stk. 2, nr. 3.

RIGSADVOKATEN

- **Fordeling på kriminalitetstyper**

SIDE 5

Varetægtsfængsling ud over 3 måneder blev i 2010 navnlig foretaget på baggrund af sigtelser for røveri (32 %), alvorligere voldsforbrydelser (herunder grov vold, uagtsomt manddrab, trusler mod vidner, hensynsløs fareforvoldelse, frihedsberøvelse for vindings skyld og menneskehandel) (16 %), narkotikaforbrydelser (15 %) samt øvrige ejendomsforbrydelser (15 %).

For de særligt langvarige varetægtsfængslinger på mere end 6 måneder skete varetægtsfængsling også her især på grundlag af sigtelser for røveri (29,7 %), men der blev også foretaget en del varetægtsfængslinger på mere end 6 måneder for alvorligere narkotikaforbrydelser (17,8 %), manddrab og forsøg herpå (14,2 %) og alvorligere voldsforbrydelse (12,7 %).

Den længste gennemsnitlige varighed af varetægtsfængslinger i 2010 ses i sager om manddrab og forsøg herpå, hvor længden i gennemsnit var på ca. 11 måneder.

For nærmere oplysning henvises til bilag A, tabel 1.

- **Domfældelser**

Der er sket domfældelse i forhold til 99 % af de personer, der var varetægtsfængslet i mere end 3 måneder i 2010, mens 1 % er blevet frifundet.

94 % af de dømte blev fundet skyldige i forhold til mindst en af de sigtelser, der dannede grundlag for varetægtsfængslingen, mens de resterende 5 % er blevet domfældt for andre forhold.

For nærmere oplysning henvises til bilag A, tabel 3 og 4.

- **Sanktioner**

Langt størstedelen (84 %) af de personer, der var varetægtsfængslet i mere end 3 måneder i 2010, blev idømt ubetingede fængselsstraffe, herunder kombinationsdomme, mens 1 % blev idømt betingede fængselsstraffe.

12 % blev idømt foranstaltningssdomme, og 1 % blev idømt en ungdomssanktion.

Blandt de varetægtsfængslede, der blev idømt ubetingede fængselsstraffe, blev 11 % idømt straffe på mere end 5 års fængsel, 54 % blev idømt straffe på mellem 1 og 5 års fængsel, og 35 % blev idømt straffe på indtil 1 års fængsel. Den gennemsnitlige længde af de idømte ubetingede straffe var 28,9 måneder.

RIGSADVOKATEN

SIDE 6

For nærmere oplysning henvises til bilag A, tabel 4 og 5.

3. Udvikling i forhold til tidligere år

- **Stigning i antal af langvarige varetægtsfængslinger**

I perioden 2001-2005 var der en konstant stigning såvel i antallet af langvarige varetægtsfængslinger som i de langvarige varetægtsfængslingers procentvise andel af samtlige varetægtsfængslinger. Samlet steg antallet af langvarige varetægtsfængslinger med 61 % fra 446 i 2001 til 717 i 2005. Samtidig steg de langvarige varetægtsfængslingers procentvise andel af samtlige varetægtsfængslinger fra 7,6 % i 2001 til 12,4 % i 2005.

I perioden fra 2005 til 2007 faldt antallet af langvarige varetægtsfængslinger med 13,5 % fra 717 til 620, ligesom de langvarige varetægtsfængslingers procentvise andel af samtlige varetægtsfængslinger faldt fra 12,4 % til 10,5 %.

I perioden fra 2007 til 2009 var der på ny en stigning fra 620 til 790 (svarende til 27,4 %) i antallet af langvarige varetægtsfængslinger. Tilsvarende steg de langvarige varetægtsfængslingers andel af samtlige varetægtsfængslinger fra 10,5 % til 12,1 %.

I 2010 har der på ny været en stigning fra 790 til 896 (svarende til 13,4 %) i antallet af langvarige varetægtsfængslinger, ligesom de langvarige varetægtsfængslingers andel af samtlige varetægtsfængslinger atter er steget fra 12,1 % til 13,4 %.

For nærmere oplysning henvises til bilag A, tabel 6 og 7.

- **Stigning i det samlede antal dage i langvarig varetægt**

Der var i 2010 en stigning på 1.264 måneder (svarende til 26 %) i forhold til 2009 i det samlede antal dage i langvarig varetægt.

Stigningen i det samlede antal dage i langvarig varetægt er en naturlig følge af, at selve antallet af langvarige varetægtsfængslinger er steget fra 790 i 2009 til 896 i 2010, svarende til en stigning på 106.

Væksten på i alt 106 langvarige varetægtsfængslinger fra 2009 til 2010 skyldes primært en vækst i langvarige varetægtsfængslinger for røveri, øvrige ejendomsforbrydelser og narkotikaforbrydelser, jf. nedenfor under afsnittet om fordeling af kriminalitetstyper.

RIGSADVOKATEN

SIDE 7

For nærmere oplysning henvises til bilag A, tabel 7.

- **Stigning i den gennemsnitlige varighed af langvarige varetægtsfængslinger**

Den gennemsnitlige varighed af de langvarige varetægtsfængslinger var i perioden 2001-2005 mellem 219 og 230 dage. I 2006 faldt den gennemsnitlige varighed til 206 dage, mens der i 2007 var en mindre stigning til 216 dage.

I perioden fra 2008 til 2009 faldt den gennemsnitlige varighed på ny – nu til henholdsvis 202 dage og 187 dage – og var i 2009 på det laveste niveau siden 2001, hvor Justitsministeriets Forskningskontor første gang lavede sine udviklingsanalyser.

I 2010 er den gennemsnitlige varighed steget til 208 dage (svarende til en stigning på 11 % i forhold til 2009), og den gennemsnitlige længde er nu lidt under niveauet i nogle af de øvrige foregående år.

For nærmere oplysninger henvises til bilag A, tabel 6.

- **Flere langtidsvaretægtsfængslede under 18 år**

I 2007 var 8,8 % (i alt 55) af de langvarigt varetægtsfængslede under 18 år. I 2008 og 2009 faldt andelen til henholdsvis 5,4 % (i alt 35) og 5,3 % (i alt 42) af de langvarigt varetægtsfængslede.

I 2010 er der tale om en mindre stigning, idet 6,6 % (i alt 58) af de langvarigt varetægtsfængslede var under 18 år.

- **Fordeling på kriminalitetstyper**

Justitsministeriets Forskningskontors undersøgelse viser, at fordelingen af varetægtsfængslinger efter arten af kriminalitet varierer lidt år for år, og at der ikke er klare udviklingstendenser for fordelingen i forhold til kriminalitetstyper.

Der har dog været en ujævn, men alligevel tydelig stigning i både antal og andel af langvarige varetægtsfængslinger for alvorligere voldsforbrydelser i forhold til de øvrige kriminalitetstyper i perioden 2001-2010.

Omvendt var der fra 2001-2010 en tendens til fald i andel og antal af langvarige varetægtsfængslinger for manddrab og forsøg herpå.

I perioden 2001-2007 var der et fald i andelen af langvarige varetægtsfængslinger for røveri, hvilket imidlertid er afløst af en markant stigning i perioden 2007-2010.

I perioden fra 2001 til 2010 har der været en stigning i andel og antal af langvarige varetægtsfængslinger for de øvrige ejendomsforbrydelser.

For så vidt angår røveri og øvrige ejendomsforbrydelser har der i perioden fra 2007 til 2009 været en markant vækst i antallet af anmeldelser, navnlig vedrørende røveri. Fra 2009 til 2010 har der imidlertid været et fald i anmeldelser på disse områder. Det bemærkes i Forskningskontorets rapport, at en væsentlig del af det relativt store antal varetægtsfængslinger i 2010 dog kan tænkes at angå forhold, der er begået i 2009, og dermed afspejle kriminalitetsudviklingen.

Endelig har andelen af langvarige varetægtsfængslinger for narkotikaforbrydelser i perioden 2008 til 2010 ligget på et betydeligt lavere niveau end de foregående år, selv om der er tale om en stigning fra 2009-2010.

Forskningskontoret bemærker i sin rapport, at denne vækst vedrørende narkotikaforbrydelser i perioden fra 2009-2010 ikke kan forklares med en tilsvarende stigning i antallet af sager på området, men at ændringer i sagernes kompleksitet og i omfanget af sigtede i de enkelte sager muligvis kan forklare væksten.

For nærmere oplysning henvises til bilag A, tabel 7.

- **Lokale forskelle**

Justitsministeriets Forskningskontors undersøgelse viser fordelingen af langvarige varetægtsfængslinger på politikredsene for årene 2001-2010, jf. bilag A, tabel 8.

Det fremgår heraf, at såvel antallet af langvarige varetægtsfængslinger som de langvarige varetægtsfængslingers procentvise andel af samtlige varetægtsfængslinger varierer en del fra kreds til kreds og over tid i den enkelte kreds, og at variationerne indikerer, at fordelingen af komplicerede og alvorlige sager, der kan føre til langvarige varetægtsfængslinger, er ujævn tidsmæssigt og geografisk.

Den procentvise andel af langvarige varetægtsfængslinger var i 2010 størst hos Sydsjælland og Lolland-Falsters Politi, hvor 26 % af samtlige varetægtsfængslinger var langvarige, og lavest hos Bornholms Politi (hvor én langvarig varetægtsfængsling udgjorde 3 %) og hos Københavns Politi, hvor 6 % af samtlige varetægtsfængslinger var langvarige. På landsbasis udgjorde langvarige varetægtsfængslinger som nævnt i afsnit 2 i gennemsnit 13,4 % af samtlige varetægtsfængslinger i 2010.

RIGSADVOKATEN

SIDE 9

4. Særligt om virkningen af lovændringen i 2008

For at vurdere effekten af lovændringen har Justitsministeriets Forskningskontor sammenlignet data vedrørende de langvarige varetægtsfængslinger i 2010 med data for 2007, dvs. året før lovændringen trådte i kraft den 1. juli 2008.

Det fremgår af Forskningskontorets undersøgelse, at i alt 120 varetægtsfængslinger i 2010 overskrider de fravigelige tidsgrænser, der blev indført med lovændringen i 2008.

I 2007 var langvarige varetægtsfængslinger af personer på 18 år og derover i 84 % af sagerne af en længde, der var inden for den tidsgrænse, som blev indført med lovændringen i 2008. I 2010 var denne andel 85 %. Andelen af langvarige varetægtsfængslinger udover tidsgrænsen var således i 2007 16 %, mens andelen i 2010 var faldet til 15 % (svarende til 1,8 % af samtlige varetægtsfængslinger).

For personer under 18 år var andelen af varetægtsfængslinger inden for tidsgrænsen i 2007 78 %, mens denne i 2010 var steget til 86 %. I 2007 var andelen af langvarige varetægtsfængslinger af denne persongruppe udover tidsgrænsen således 22 %, mens den tilsvarende andel i 2010 var faldet til 14 %.

I perioden fra 2007-2010 er der dermed både for personer over og under 18 år en stigning i antallet af varetægtsfængslinger, der holder sig inden for de tidsmæssige rammer, der er fastsat i retsplejelovens § 768 a.

Sammenholdt med 2009 er der imidlertid i 2010 sket en mindre stigning i andelen af langvarige varetægtsfængslinger, der overskrider tidsgrænsen i retsplejelovens § 768 a (fra 13 % til 15 % af de samlede langvarige varetægtsfængslinger).

For nærmere oplysning henvises til bilag A, tabel 9 og 10.

5. Årsager til langvarige varetægtsfængslinger

Indberetningsskemaerne til Rigsadvokaten har siden september 2006 givet politikredsene mulighed for at angive forhold, som kan have haft betydning for varetægtsfængslingens længde. Politikredsene har i 93 % af sagerne angivet en eller flere årsager til, at varetægtsfængslingerne har været langvarige. Bilag A, tabel 14, indeholder en oversigt over de indkomne svar. Det fremgår heraf, at forhold ved sagen (kompleksitet, omfang mv.) oftest (23 %) angives som årsag. Herudover angives forhold i forbindelse med rettens behandling af sagerne, andre undersøgelser, den sigtede/forsvarernes forhold og mentalundersøgelser hyppigt som årsag til, at varetægtsfængslingerne har trukket ud.

RIGSADVOKATEN

SIDE 10

Generelt kan man dog ikke alene ud fra de forhold, der er angivet på indberetningsskemaerne, konstatere bestemte forhold, der ser ud til at have markant betydning for, om varetægtsfængslingen holder sig inden for de fravigelige tidsgrænser eller ej. Datagrundlaget viser alene små forskelle, som går i forskellig retning, og der kan således næppe på baggrund af disse oplysninger entydigt peges på, hvad der er årsagen til, at nogle varetægtsfængslinger overskrider de fravigelige tidsgrænser, jf. bilag A, tabel 14.

Forskningskontoret har foretaget en nærmere undersøgelse af, om visse bestemte forhold i forbindelse med behandlingen af en sag – gennemførelse af mentalundersøgelse, forelæggelse for Retslægerådet og forelæggelse for statsadvokaten – der erfaringsmæssigt kan have betydning for varetægtsfængslingens længde, særligt må antages at bidrage til, at nogle varetægtsfængslinger overskrider de fravigelige tidsgrænser, jf. bilag A, tabel 11.

Forskningskontorets undersøgelse peger på, at mentalundersøgelser kan have betydning herfor. I de sager, hvor varetægtsfængslingerne udstrækkes ud over de fravigelige tidsgrænser i retsplejelovens § 768 a, blev der i 37 % af sagerne udarbejdet mentalundersøgelse, jf. tabel 11. I disse sager var den gennemsnitlige varighed fra varetægtsfængslingens påbegyndelse til kendelse om mentalundersøgelse 67 dage, hvorimod den gennemsnitlige varighed var 32 dage i de sager, hvor varetægtsfængslingen kunne holdes inden for tidsgrænsen. Den gennemsnitlige varighed for udarbejdelse af mentalundersøgelse var 85 dage i de sager, hvor varetægtsfængslingerne overskred tidsgrænsen, og 83 dage hvor varetægtsfængslingerne var inden for tidsgrænsen, jf. bilag A, tabel 12.

Undersøgelsen peger desuden på, at forelæggelser for Retslægerådet kan have betydning for varetægtsfængslinger udover tidsgrænsen. I de sager, hvor varetægtsfængslingen udstrækkes ud over tidsgrænsen i retsplejelovens § 768 a, blev 23 % af sagerne forelagt Retslægerådet, jf. bilag A, tabel 11. I disse sager tog det i gennemsnit 40 dage

fra mentalundersøgelsens afslutning til forelæggelse for Retslægerådet, hvorimod den gennemsnitlige varighed var 21 dage i de sager, hvor varetægtsfængslingen kunne holdes inden for tidsgrænsen. Undersøgelsen viser videre, at Retslægerådets udarbejdelse af en udtalelse i gennemsnit tog 50 dage i de sager, hvor varetægtsfængslingen overskred tidsgrænsen, og 45 dage i de sager hvor varetægtsfængslingen var inden for tidsgrænsen, jf. bilag A, tabel 12.

Undersøgelsen peger herudover på, at forelæggelse for en statsadvokat til afgørelse af tiltale spørgsmål kan medvirke til eller være indikator for langvarig varetægtsfængsling udover tidsgrænsen. I de sager, hvor varetægtsfængslingen udstrækkes ud over de fravigelige tidsgrænser i retsplejelovens § 768 a, blev 50 % af sagerne forelagt for statsadvokaten. Sagsbehandlingen hos statsadvokaten varede i disse sager i gennemsnit 92 dage, hvorimod sagsbehandlingstiden i gennemsnit varede 25 dage i de sager, hvor varetægtsfængslingen var inden for tidsgrænsen. Undersøgelsen viser videre, at det i gennemsnit tog 16 dage fra statsadvokatens afgørelse af tiltale spørgsmålet til anklageskriftets udarbejdelse, hvorimod det tog 1 dag i de sager, hvor varetægtsfængslingen var inden for tidsgrænsen, jf. bilag A, tabel 12.

RIGSADVOKATEN

SIDE 11

Endelig peger undersøgelsen på, at berammelsestiderne hos domstolene også kan have betydning for varetægtsfængslingernes længde i denne henseende. Undersøgelsen viser, at det i gennemsnit tog 127 dage fra anklageskriftets udfærdigelse til dom i 1. instans i de sager, hvor varetægtsfængslingen overskred tidsgrænsen, hvorimod det i gennemsnit tog 70 dage i de sager, hvor varetægtsfængslingen var inden for tidsgrænsen, jf. bilag A, tabel 12.

Umiddelbart peger undersøgelsen – ligesom undersøgelsen i 2008 og 2009 – på, at det forhold, at der er flere sigtede i samme sag, ikke har betydning for varetægtsfængslingens længde, jf. bilag A, tabel 13.

Forskningskontoret anfører, at meget således tyder på, at medvirkende årsager til, at nogle varetægtsfængslinger overskrider de fravigelige tidsgrænser, der blev fastsat i retsplejelovens § 768 a ved lovændringen i 2008, kan være, at der i disse sager er gennemført mentalundersøgelser, og at sagerne hyppigere er forelagt Retslægerådet og/eller statsadvokaten. Desuden har de undersøgelser og den sagsbehandling mv., der har skullet gennemføres, taget længere tid end sædvanligt eller været længere om at blive iværksat.

Justitsministeriets Forskningskontors analyse tyder endvidere på, at der i de sager, hvor varetægtsfængsling er udstruktet ud over tidsgrænsen, er en længere sagsbehandlingstid hos statsadvokaterne og en længere periode fra anklageskriftets udfærdigelse til dom i 1. instans.

Det er naturligvis vigtigt at være opmærksom på, at de nævnte sagsskridt i sager, hvor varetægtsfængslingerne overstiger den i retsplejelovens § 768 a fastsatte tidsgrænse, ofte angår komplicerede, omfangsrige straffesager, hvor det vil være naturligt, at sagsbehandlingstiden er længere. Samtidig vil der i sagens natur ikke mindst i større og mere komplicerede sager kunne være andre forhold, der indebærer, at varetægtsfængsling udstrækkes længere end ellers, ligesom sådanne sager ofte vil kræve en længerevarende retslig behandling og dermed kan vanskeliggøre en hurtigere berømmelse af sagerne i retten.

Det forhold, at f.eks. gennemførelsen af en mentalundersøgelse eller forelæggelsen for Retslægerådet eller en statsadvokat i en sag har taget længere tid end den gennemsnitlige varighed, indebærer således ikke i sig selv, at den tid, der er medgået til det pågældende sagsskridt, i det konkrete tilfælde har været længere end nødvendigt.

RIGSADVOKATEN

SIDE 12

6. Justering af indberetningsordningen og initiativer med henblik på at begrænse den tidsmæssige udstrækning af varetægtsfængslinger

Den hidtidige indberetningsordning om langvarige varetægtsfængslinger har været ganske ressourcekrævende for politikredsene og statsadvokaterne, idet der er tale om manuelle indberetninger. Som nævnt i de seneste årlige redegørelser har der derfor i samarbejde med Justitsministeriets Forskningskontor været gennemført et lean-projekt med henblik på at forenkle indberetningsordningen. I redegørelsen for 2009 er beskrevet de justeringer af indberetningsordningen, som på baggrund af lean-projektet forventedes gennemført. Justeringerne af ordningen iværksættes med virkning fra den 1. januar 2012 som nærmere omtalt nedenfor.

Samtidig er det besluttet i lyset af udviklingen i antallet og varigheden af langvarige varetægtsfængslinger at iværksætte en række yderligere initiativer i 2012 med henblik på, at omfanget af varetægtsfængsling generelt kan begrænses ved at sikre, at både langvarige og korterevarende varetægtsfængslinger ikke udstrækkes længere end nødvendigt.

Rigsadvokaten vil således i 2012 gennemføre et nyt samlet projekt, der mere overordnet skal fokusere på at nedbringe varetægtsfængslingers længde.

Projektet vil for det første omfatte et lean-projekt i en eller flere udvalgte politikredse med henblik på at identificere de mest effektive arbejdsgange i forhold til behandling af sager med varetægtsarrestanter. For det andet vil projektet omfatte udvikling af et nyt styringskoncept for efterforskninger forbundet med varetægtsfængsling med henblik på at kunne understøtte en mere målrettet, effektiv og konsekvent styring af fremdriften i efterforskningen i hele varetægtsfængslingsperioden. Styringskonceptet forventes udviklet med baggrund i erfaringerne med det gennemførte lean-projekt. For det tredje vil der som led i projektet blive udviklet en ny systematisk, it-baseret ledel-

sesinformation, der kan give de fornødne muligheder for at følge varigheden af varetægtsfængslinger.

Det samlede projekt forventes at indgå i anklagemyndighedens resultatkontrakt for 2012 og tilrettelægges med henblik på, at resultaterne af projektet vil kunne udbredes til hele landet i 2013.

Som nævnt gennemføres samtidig en justering af den hidtidige indberetningsordning.

Justeringerne indebærer, at den hidtidige løbende underretning fra politikredsene til statsadvokaterne afskaffes. I stedet vil statsadvokaterne selv via regelmæssige udtræk i POLIS (politiets ledelsesinformationssystem) skaffe oplysninger om og kunne følge antallet af varetægtsfængslede i de enkelte politikredse og længden heraf. Disse oplysninger vil således danne grundlag for, at statsadvokaterne i forbindelse med det almindelige tilsyn med politikredsene bl.a. kan være opmærksomme på langvarige varetægtsfængslinger med en varighed på mere end 3 måneder.

RIGSADVOKATEN

SIDE 13

Udover den løbende underretning om verserende varetægtsfængslinger har den hidtidige indberetningsordning indebåret, at politikredsene, når der blev afsagt dom i første instans, har indsendt et afsluttende skema til den regionale statsadvokat med angivelse af en række oplysninger om sagen, herunder årsagerne til den tidsmæssige udstrækning af varetægtsfængslingen.

Det har imidlertid været erfaringen, at det generelt er meget vanskeligt på grundlag af de summariske oplysninger, der er indberettet på skemaerne, at uddrage mere entydige og brugbare konklusioner om årsagerne til langvarige varetægtsfængslinger. Som anført ovenfor under pkt. 5 er dette på ny blevet fremhævet i Justitsministeriets Forskningskontors seneste rapport om anvendelsen af varetægtsfængsling i 2010.

I lyset heraf justeres den eksisterende indberetningsordning, således at den endelige indsendelse af skemaerne og domme fra politikredsene til statsadvokaterne erstattes med indberetning af nogle grunddata om fængslingen. Derved sikres, at de fornødne grunddata om bl.a. antallet og varigheden af varetægtsfængslinger, de fængsledes alder, kriminaliteten og sagens udfald fortsat er til stede til brug for Rigsadvokatens årlige redegørelser.

Med hensyn til årsagerne til varetægtsfængslingers længde vil dette naturligt indgå i lean-projektet, som gennemføres i 2012, og som bl.a. skal danne grundlag for den fremtidige tilrettelæggelse af arbejdet og sagsgangene i arrestantsager, således at varetægtsfængslinger generelt ikke udstrækkes længere end nødvendigt.

Fokus vedrørende kontrol og tilsyn med årsagerne til varetægtsfængslingens længde i den enkelte sag målrettes herefter i stedet mod de sager, hvor fængslingsforløbet er særligt langvarigt.

Med henblik herpå indføres derfor en ny forelæggelsesordning, således at politidirektøren i sager, hvor der fremsættes begæring om fortsat varetægtsfængsling udover tidsgrænserne i retsplejelovens § 768 a, forinden skal forelægge spørgsmålet om fængslingens opretholdelse for statsadvokaten.

Statsadvokaterne vil som hidtil en gang årligt foretage indberetning til Rigsadvokaten om langvarige varetægtsfængslinger i forhold til sigtede, der forud for dom i 1. instans har været varetægtsfængslet i mere end 3 måneder, herunder om antallet og varigheden af varetægtsfængslingerne.

RIGSADVOKATEN

SIDE 14

Statsadvokaterne vil i forbindelse med den årlige indberetning som noget nyt skulle beskrive baggrunden for den tidsmæssige udstrækning af varetægtsfængslingen i hver enkelt af de sager, hvor varetægtsfængsling er blevet opretholdt ud over tidsgrænserne i retsplejelovens § 768 a.

Det er forventningen, at den angivne omlægning af indberetningsordningen samlet set vil indebære en arbejdsmæssig besparelse og samtidig vil styrke statsadvokaternes og Rigsadvokatens kontrol og tilsyn med den løbende udvikling i anvendelsen af langvarig varetægtsfængsling og årsagerne hertil.

Statsadvokaternes årlige indberetning til Rigsadvokaten og Justitsministeriets Forskningskontors bearbejdning heraf vil som hidtil danne grundlaget for mine årlige redegørelser om anvendelsen af langvarige varetægtsfængslinger.

Svend Larsen

Langvarige varetægtsfængslinger 2010

Til brug for Rigsadvokaten er der gennemført en undersøgelse af længerevarende varetægtsfængslinger. Det vil sige varetægtsfængslinger, der forud for dom i 1. instans har varet mere end tre måneder. Der er tidligere gennemført undersøgelser og udarbejdet rapporter vedrørende langvarige varetægtsfængslinger i årene 2000 til 2009. Nærværende rapport angår sager med langvarige varetægtsfængslinger, hvor der er faldet dom i 1. instans i 2010. Sigtet med undersøgelsen er at belyse udviklingen i antallet af langvarige varetægtsfængslinger og deres fordeling efter kriminalitetens art, politikreds m.v. I rapporten fokuseres der endvidere på den lovændring, der trådte i kraft i 2008, og som indebar længstetider for de varetægtsfængslingen, hvor der ikke foreligger særlige omstændigheder.

1. Undersøgelsesmateriale

Datamaterialet er indsamlet af Rigsadvokaten på baggrund af den indberetningsordning, som siden 2000 har fastsat, at statsadvokaterne hvert år indberetter de arrestantsager, hvor varetægtsfængslingen overstiger tre måneder, og hvor der er faldet dom i 1. instans.

Indberetningen til Rigsadvokaten sker på et særligt skema, hvor der oplyses om sigtelsen og dommen og om antallet af sigtede i sagen. Såfremt personen sigtes for flere forhold, er det det forhold, der har den højeste strafferamme, der i denne undersøgelse er registreret som hovedsigtelsen.

I skemaet er der desuden oplyst om datoer for hændelser i sagen. Ud over datoen for varetægtsfængslingens påbegyndelse drejer det sig om datoen for en eventuel kendelse om mentalerklæring og for mentalerklæringens udfærdigelse, datoen for en eventuel forelæggelse for Retslægerådet og datoen for Retslægerådets udtalelse, datoen for en eventuel forelæggelse af tiltalespørgsmålet for statsadvokaten, datoen for statsadvokatens afgørelse af tiltalespørgsmålet og endelig datoen for anklageskriftet og for dom i 1. instans. Disse oplysninger indgår i undersøgelsen i det omfang, de kan

antages at have haft en betydning for varetægtsfængslingens længde. Det betyder, at hændelser, der ligger før eller efter varetægtsfængslingen, ikke er inkluderet.

Skemaet fra Rigsadvokaten indeholder endvidere spørgsmål om, hvorvidt følgende forhold har haft betydning for varetægtsfængslingens varighed:

- *Sagens omfang eller karakter* (f.eks. omfattende efterforskning, et stort antal forhold, stort sagskompleks med mange sigtede, efterforskning i udlandet, indenretlige afhøringer etc.).
- *Mentalundersøgelse*.
- *Indhentelse af udtalelser eller foretagelse af undersøgelser* (f.eks. indhentning af undersøgelse fra Retskemisk Institut, Retsmedicinsk Institut, Kriminalteknisk Afdeling, Kriminalforsorgen, eller forelæggelse for Retslægerådet, forelæggelse for andre myndigheder, herunder Rigsadvokaten, statsadvokaten, visitationsudvalget, kommunale myndigheder, Udlændingsservice eller andre myndigheder mv.).
- *Politiet eller anklagemyndighedens forhold* (ressourceproblemer, omfordeling, manglende forkyndelse etc.).
- *Domstolenes forhold* (berammelsesproblemer, brug af sættestemmer, anteciperet bevisførelse, kendelser mv.).
- *Sigtede og/eller forsvarerens forhold* (skiftende forklaringer, manglende samarbejde, skift af forsvarer, berammelsesproblemer etc.).
- *Medsigtedes forhold* (skiftende forklaringer, manglende samarbejde etc.).
- *Vidners forhold* (udeblivelse, forkyndelsesproblemer etc.).
- *Andre årsager*.

Oplysningerne fra Rigsadvokatens skemaer er indtastet og databehandlet i Justitsministeriets Forskningskontor. Såfremt der har manglet oplysninger, er disse så vidt muligt søgt indhentet via Kriminalregisteret.

Efter frasortering af fejlagtigt indberettede sager, f.eks. varetægtsfængslinger under 3 måneder, sager med dom i 1. instans i andre år end i 2010 eller sager, der har ført til tiltalefrafald mv., består det endelige undersøgelsesmateriale for år 2010 af 896 varetægtsfængslinger.

I 67 af sagerne har den sigtede ikke været varetægtsfængslet i et uafbrudt forløb frem til dom i 1. instans. Det kan enten skyldes, at vedkommende er flygtet, eller at vedkommende er løsladt før dom. Disse sager vil kun i begrænset omfang indgå i analyserne vedrørende varigheden af forskellige hændelser, da den afbrudte varetægtsfængsling bevirker, at det ikke altid er muligt sikkert at fastslå, hvorvidt de forskellige hændelser er indtruffet, mens vedkommende har været varetægtsfængslet.

I en tidligere rapport er der gjort opmærksom på, at undersøgelsesmateriale for år 2000 antagelig er mangelfuldt. De udviklingsanalyser, der er foretaget, vil derfor alene omfatte årene 2001 til 2010.

2. Generel beskrivelse af langvarige varetægtsfængslinger i 2010

Af tabel 1 ses, hvilke hovedsigtelser der ligger bag de langvarige varetægtsfængslinger set i forhold til varetægtsfængslingens længde.

Tabel 1. Varetægtsfængslinger fordelt efter kriminalitetens art og varighed, 2010.

	Over 3 mdr. til og med 4 mdr.	Over 4 mdr. til og med 5 mdr.	Over 5 mdr. til og med 6 mdr.	Over 6 mdr. til og med 9 mdr.	Over 9 mdr. til og med et år.	Over et år	I alt (N)	I alt (%)	Gennemsnitlig varighed (dage)
Alvorligere seksualforbrydelser	5	4	6	7	5	5	32	4	231
Øvrige seksualforbrydelser	2	0	1	4	2	0	9	1	204
Manddrab	1	2	3	13	17	25	61	7	335
Alvorlige voldsforbrydelser	34	38	27	24	16	8	147	16	185
Øvrige voldsforbrydelser	12	5	1	2	2	0	22	2	143
Brandstiftelse	6	4	5	13	6	3	37	4	218
Røveri	64	62	44	54	34	27	285	32	209
Øvrige ejendomsforbrydelser	35	38	18	28	6	8	133	15	177
Narkotikaforbrydelser	21	23	17	33	26	10	130	15	218
Øvrige lovovertrædelser	14	10	8	4	1	3	40	4	172
I alt (N)	194	186	130	182	115	89	896	100	208
I alt (%)	22	21	15	20	13	10	100		

Kategorien 'Alvorlige seksualforbrydelser' omfatter voldtægt, incest og seksualforbrydelser over for børn under 12 år. Det kan nævnes, at alle de øvrige seksualforbrydelser angår forbrydelser mod børn under 15 år. Af de i alt 61 varetægtsfængslinger vedrørende manddrab eller forsøg herpå angår 51 pct. (31) forsøg på manddrab, mens de øvrige 49 pct. (30) vedrører manddrab.

'Alvorlige voldsforbrydelser' inkluderer, ud over §§ 245-246, trusler mod vidner m.v. (§ 123), menneskesmugling under skærpende omstændigheder (§ 125 a), fareforvoldelse (§ 252), frihedsberøvelse efter § 261, stk. 2, og trussel på livet (§ 266). 15 af de 22 varetægtsfængslinger for 'Øvrige voldsforbrydelser' vedrører simpel vold (§ 244), mens de resterende angår vold o.l. mod offentlig myndighed.

32 af de 37 varetægtsfængslinger for brandstiftelse vedrører § 181. Andelen af varetægtsfængslinger for røveri, der er klassificeret som groft røveri (§ 288, stk. 2), udgør knap en fjerdedel. Knap to tredjedele af de 133 varetægtsfængslinger for øvrige ejendomsforbrydelser angår tyveri, mens 15 pct. vedrører underslæb og 14 pct. afpresning. Dertil kommer fem varetægtsfængslinger for hæleri, tre for dokumentfalsk og tre for hærværk.

De varetægtsfængslinger, der har med narkotikaforbrydelser at gøre, vedrører i knap to tredjedele af tilfældene, svarende til 84 tilfælde, § 191 stk. 1, salg af narkotika, mens de 46 tilfælde vedrører § 191 stk. 2, smugling af narkotika.

32 af de 40 varetægtsfængslinger for øvrige lovovertrædelser angår overtrædelse af straffelovens bestemmelse om våben og sprængstof (§ 192 a). Tre af de resterende sager angår salg af euforiserende stoffer, to angår menneskesmugling, der er ét tilfælde vedrørende våbenloven, ét tilfælde om falsk anklage og ét tilfælde vedrørende § 215, unddragelse af forældremyndighed.

Det ses videre af tabel 1, at en stor del af de langvarige varetægtsfængslinger vedrører røveri, idet knap en tredjedel af varetægtsfængslingerne angår denne form for kriminalitet. Sigtelser for alvorlige voldsforbrydelser, narkotikaforbrydelser og ejendomsforbrydelser i øvrigt forekommer også relativt hyppigt i de sager, der har ført til langvarige varetægtsfængslinger. Sammenlagt angår 78 pct. af de langvarige varetægtsfængslinger de nævnte former for forbrydelser.

Den gennemsnitlige længde af varetægtsfængslingerne er på 208 dage, hvilket svarer til små 7 måneder. Varetægtsfængslinger for 'manddrab eller forsøg herpå' har den længste gennemsnitlige varighed – ca. 11 måneder – mens varetægtsfængslingerne for sager i kategorien 'øvrige voldsforbrydelser' har den korteste gennemsnitlængde – nemlig 143 dage eller nærvæd 5 måneder.

Den nederste række i tabel 1 fortæller, at lidt under én fjerdel af de langvarige varetægtsfængslinger har varet højest fire måneder, mens 10 pct. har varet mere end ét år. Af de i alt 89 varetægtsfængslinger, som har varet mere end ét år, overskrider 16 af dem 1½ år. Den længste varetægtsfængsling har varet i 30 måneder og vedrører røveri mod værditransport samt 9 bisigtelser. Sagens kompleksitet, mentalundersøgelse, indhentning af andre undersøgelser, forhold hos politi og anklagemyndighed, hos sigtede eller forsvarer og samt forhold hos den medtiltalte angives som årsager til, at varetægtsfængslingen har været så langvarig.

Ved siden af de hovedsigtelser, der er omfattet af tabel 1, er 656 af de varetægtsfængslede sigtet for andre former for lovovertrædelser, jf. tabel 2. Det er formentlig ikke i alle tilfælde oplyst om eventuelle bisigtelser, hvorfor tallet må betragtes som et minimum. Det skal understreges, at det reelle antal bisigtelser er større end det, der fremgår af tabel 2, idet tabellen alene oplyser om, hvor mange forskellige paragraffer sigtelsen omfatter, og ikke antallet af sigtelser for samme paragraf.

Tabel 2. Antal bisigtelser for andre former for kriminalitet, 2010.

	Antal	Procent
Ingen bisigtelser	240	27
En bisigtelse	160	18
To bisigtelser	117	13
Tre bisigtelser	102	11
Fire eller flere bisigtelser	277	31
I alt	896	100

Det fremgår videre af tabel 2, at knap hver tredje af de varetægtsfængslede er sigtet for mere end tre andre former for lovovertrædelser end den, hovedsigtelsen angår.

Mens tabel 1 oplyser, hvad den varetægtsfængslede er sigtet for, oplyser tabel 3 om, i hvilket omfang der er overensstemmelse mellem det, personen er sigtet for, og det, vedkommende dømmes for. Overensstemmelse mellem sigtelser og det, personen dømmes for, vurderes både ud fra hovedforholdet og ud fra de bisigtelser, sagen omfatter.

Af tabellen ses, at der i 63 pct. af sagerne er fuld overensstemmelse mellem det, der er sigtet for, og det, der dømmes for. I yderligere 3 pct. er der, så vidt det kan skønnes, antagelig også overensstemmelse. Desuden er der i 25 pct. af sagerne overensstemmelse mellem hovedsigtelsen og det hovedforhold, som vedkommende dømmes for, men ikke mellem de bisigtelser, der sigtes og dømmes for. I en mindre andel af sagerne, 3 pct., er vedkommende dømt for én eller flere af bisigtelserne, men ikke for hovedsigtelsen.

Tabel 3. Er personen dømt for det samme, som vedkommende er sigtet for? 2010.

	Antal	Procent
Ja i alle tilfælde	565	63
Ja, antagelig*	31	3
Ja, for hovedsigtelsen, men ikke samme/samtlige bisigtelser	224	25
Ja, for bisigtelsen/erne, men ikke for hovedsigtelsen	24	3
Dømt for handling, men efter mildere bestemmelse	30	3
Dømt for handling, men efter grovere bestemmelse	1	0
For bisigtelse med nyt hovedforhold	2	0
Nej, i intet tilfælde er der overensstemmelse	19	2
I alt	896	100**

* I disse tilfælde er personen dømt for hovedsigtelsen, men på grund af mangelfuldt udfyldte indberetningsskemaer er det uvist, om personen også er dømt for alle biforholdene.

** Summen af de angivne tal er reelt 99, hvilket skyldes, at decimalerne ikke indgår i tabellen.

Det ses videre af tabellen, at personen i 30 af sagerne (3 pct.) for så vidt er dømt for samme hovedforhold, som vedkommende er sigtet for, men der er dømt efter en mildere paragraf end den, sigtel-

sen angår. I 12 tilfælde er sigtelser for røveri (§ 288) blevet til domme for tyveri (§ 276). De øvrige sager vedrører enten sigtelser for manddrab (§ 237) eller forsøg herpå (§ 237 jf. 21), som er endt med domme for kvalificeret (§ 245) eller grov vold (§ 246), eller de vedrører sigtelser for kvalificeret vold (§ 245), der er endt med domme for simpel vold (§ 244).

I ét tilfælde går ændringen fra sigtelsen til dom den modsatte vej, idet vedkommende er dømt efter en strengere bestemmelse end den, der fremgår af sigtelsen. Det drejer sig om en sigtelse for tyveri (§ 276), der er endt med en dom for røveri (§ 288, stk.1).

I 11 af de 19 sager, hvor der slet ikke er overensstemmelse mellem sigtelserne og det, vedkommende er dømt for, skyldes dette, at vedkommende er blevet frifundet.

Af tabel 4 ses, hvilken straf de varetægtsfængslede idømmes i 1. instans. Langt hovedparten af dommene – nemlig 84 pct. – er ubetingede fængselsstraffe, herunder kombinationsdomme. Størstedelen af de resterende domme er foranstaltningsdomme.

Tabel 4. Varetægtsfængslinger fordelt efter straffens art (dom i 1. instans), 2010.

	Antal	Procent
Ubetinget fængselsstraf i øvrigt	687	77
Foranstaltningsdom	108	12
Kombinationsdom	65	7
Ungdomssanktion	11	1
Frifindelse	11	1
Betinget fængselsstraf	6	1
Forvaring	3	0
Bøde	3	0
Straffri ved nødværge	1	0
Fængselsstraf på livstid	1	0
I alt	896	100*

* Summen af de angivne tal er reelt 99, hvilket skyldes, at decimalerne ikke indgår i tabellen.

Godt 35 pct. af de ubetingede domme er udmålt til maksimalt ét års fængsel, mens yderligere 30 pct. er udmålt til maksimalt to år, jf. tabel 5. I 11 pct. af sagerne er straffen udmålt til mere end fem års fængsel. Den gennemsnitlige længde af de idømte ubetingede fængselsstraffe var i 2010 på 28,9 måneder.

Tabel 5. Ubetingede domme fordelt efter straffens længde, 2010.¹

	Antal	Procent
Op til 1 år	264	35
Mere end 1 år til og med 2 år	227	30
Mere end 2 år til og med 3 år	109	14
Mere end 3 år til og med 5 år	73	10
Mere end 5 år til og med 7 år	32	4
Mere end 7 år til og med 10 år	28	4
Mere end 10 år	19	3
I alt	752	100

Med hensyn til de fængsledes alder kan det nævnes, at 58 af dem var under 18 år, da varetægtsfængslingen påbegyndtes.² Heraf var 13 personer 15 år, 27 var 16 år og 18 var 17 år, da de påbegyndte den langvarige varetægtsfængsling.

I øvrigt kan om de langvarige varetægtsfængslinger i 2010 nævnes følgende:³

- Der blev i 260 (29 pct.) tilfælde gennemført en mentalundersøgelse⁴
- Der skete i 92 (10 pct.) af sagerne forelæggelse for Retslægerådet,⁵
- Der skete i 269 (30 pct.) af sagerne forelæggelse for statsadvokaten⁶
- Der var i 560 (63 pct.) af sagerne én eller flere medsigtede.

3. Udviklingen i antallet af langvarige varetægtsfængsling

For årene 2001-2010 er der samlet oplyst om i alt 6.464 langvarige varetægtsfængslinger. Som det fremgår af tabel 6, er antallet af langvarige varetægtsfængslinger steget ganske markant frem til 2005 (med 61 pct.). Herefter er der frem til 2007 sket et fald på 16 pct., mens der fra 2007 til 2010 igen er sket en markant stigning – fra 620 til 896 langvarige varetægtsfængslinger, hvilket svarer til en stigning på 45 pct.

På samme måde er der fra 2001 til 2005 en stigning i det samlede antal måneder i langvarig varetægtsfængsling (på 60 pct.) efterfulgt af et stort fald fra 2005 til 2006 og et mindre fald fra 2006 til 2007. Derpå sker der atter en stigning – særligt fra 2009 til 2010. Både antallet af langvarige varetægtsfængslinger og det samlede antal måneder i langvarig varetægtsfængsling er større i 2010 end i nogen af de tidligere år.

¹ Tabellen inkluderer længden af den ubetingede del af kombinationsdomme.

² Antallet af unge under 18 år kan reelt være lidt større, idet oplysninger om alder på den sigtede ikke i alle tilfælde er oplyst.

³ Procenttallene kan være behæftet med nogen usikkerhed, da de tilsendte skemaer kan mangle oplysninger.

⁴ I 10 af disse tilfælde er udarbejdet mere end én mentalundersøgelse.

⁵ I syv tilfælde har sagen været forelagt Retslægerådet mere end én gang.

⁶ I otte sager er dette sket mere end én gang.

Tabel 6. Langvarige varetægtsfængslinger fordelt efter varighed og år, 2001-2010.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
> 3 til 4 mdr.	98	95	119	138	176	171	130	136	210	186
> 4 til 5 mdr.	76	103	108	105	119	116	143	144	173	190
> 5 til 6 mdr.	49	69	86	61	80	94	71	101	108	126
I alt > 3 til 6 mdr.	223	267	313	304	375	381	344	381	491	502
> 6 til 9 mdr.	79	111	126	113	153	136	126	175	165	187
> 9 til 12 mdr.	67	74	50	72	84	61	67	66	77	118
I alt > 6 til 12 mdr.	146	185	176	185	237	197	193	241	242	305
> 1 år til 1 ½ år	74	40	68	69	79	68	70	49	46	73
> 1 ½ år til 2 år	3	9	11	12	12	11	10	7	11	13
> 2 år	0	15	3	2	14	0	3	1	0	3
I alt over 1 år	77	64	82	83	105	79	83	57	57	89
I alt	446	516	571	572	717	657	620	679	790	896
Gennemsnitlig varighed (i dage)	229	230	219	222	228	206	216	202	187	208
Det samlede antal mdr.	3352	3900	4118	4166	5376	4457	4398	4501	4868	6132

Det ses videre af tabellen, at den gennemsnitlige længde af de langvarige varetægtsfængslinger i 2010 var lidt lavere end i de fleste øvrige år. Fra 2009 til 2010 er der dog sket en stigning på 11 pct. i den gennemsnitlige varighed af varetægten.

Af tabel 7 fremgår, at fordelingen af varetægtsfængslinger efter arten af den kriminalitet, som hovedsigtelsen angår, varierer lidt år for år. Der har været en ujævn, men dog generelt stigende tendens i andelen af langvarige varetægtsfængslinger, der angår alvorlige voldsforbrydelser. Omvendt er der en tendens til fald i andelen af langvarige varetægtsfængslinger, der angår manddrab og forsøg herpå.

I de seneste par år har en relativ stor andel af de langvarige varetægtsfængslinger angået enten røveri eller øvrige ejendomsforbrydelser, idet det drejer sig om næsten halvdelen mod tidligere omkring en tredjedel.

Det bemærkes, at *andelen* af langvarige varetægtsfængslinger for narkotikaforbrydelser i 2008-2010 er betydeligt lavere end i de foregående år.

Den vækst i *antallet* af langvarige varetægtsfængslinger, der har været fra 2009 til 2010, beror primært på flere langvarige varetægtsfængslinger for røveri, øvrige ejendomsforbrydelser og narkotikaforbrydelser. Spørgsmålet er, om denne vækst kan forklares med en stigning i omfanget af sager på disse områder.

Tabel 7. Langvarige varetægtsfængslinger fordelt efter kriminalitetens art og år samt andel af samtlige varetægtsfængslinger, 2001-2010.

		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Alvorlige seksualforbrydelser	Antal	33	35	30	30	31	44	38	50	49	32
	%	7	7	5	5	4	7	6	7	6	4
Øvrige seksualforbrydelser	Antal	7	9	8	6	7	8	6	6	8	9
	%	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1
Manddrab og forsøg herpå	Antal	80	55	89	78	69	86	62	89	56	61
	%	18	11	16	14	10	13	10	13	7	7
Alvorlige voldsforbrydelser	Antal	34	53	79	80	91	113	91	130	163	147
	%	8	10	14	14	13	17	15	19	21	16
Voldsforbrydelser i øvrigt	Antal	8	10	18	21	18	12	17	11	23	22
	%	2	2	3	4	3	2	3	2	3	2
Brandstiftelse	Antal	27	49	32	29	44	45	39	51	48	37
	%	6	9	6	5	6	7	6	8	6	4
Røveri	Antal	111	135	128	116	159	132	115	167	232	285
	%	25	26	22	20	22	20	19	25	29	32
Ejendomsforbrydelser i øvrigt	Antal	42	44	66	73	78	71	74	69	92	133
	%	9	9	12	13	11	11	12	10	12	15
Narkotikaforbrydelser	Antal	94	125	117	135	217	141	162	98	101	130
	%	21	24	20	24	30	21	26	14	13	15
Øvrige lovovertrædelser	Antal	10	1	4	4	3	5	16	8	18	40
	%	2	0	1	1	0	1	3	1	2	4
I alt	Antal	446	516	571	572	717	657	620	679	790	896
	%	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Samtlige varetægtsfængslinger	Antal	5.839	6.086	6.202	5.907	5.762	5.919	5.919	6.124	6.509	6.663
Andel langvarige varetægtsfngsl.	%	7,6	8,5	9,2	9,7	12,4	11,1	10,5	11,1	12,1	13,4

For så vidt angår narkotikaforbrydelser, er svaret – vurderet på baggrund af udviklingen i antallet af anmeldelser – negativt, men muligvis kan ændringer i sagernes kompleksitet og i omfanget af sigtede i de enkelte sager forklare væksten.

Med hensyn til såvel røveri som øvrige ejendomsforbrydelser har der været en klar vækst i anmeldelserne fra 2007 til 2009, herunder ikke mindst i røveri af særlig farlig karakter (en tilvækst på næsten 60 pct.). Til gengæld har der fra 2009 til 2010 været et fald i anmeldelser på disse områder. En væsentlig del af det relativt store antal langvarige varetægtsfængslinger kan dog tænkes at angå forhold, der er begået i 2009, og dermed afspejle kriminalitetsudviklingen. Det skal samtidig påpeges, jf. nederste række i tabel 7, at der også er sket en vækst i den procentandel, som de langvarige varetægtsfængslinger udgør i forhold til samtlige varetægtsfængslinger.⁷ I 2010 udgjorde andelen af de langvarige varetægtsfængslinger 13,4 pct. af samtlige varetægtsfængslinger, hvilket er en større andel end i nogen af de tidligere år. Så væksten i antallet af langvarige varetægtsfængslinger kan næppe alene forklares på baggrund af udviklingen i kriminalitet og i antallet af sager.

⁷ Det bemærkes, at mens langvarige varetægtsfængslinger angår det år, de afsluttes, angår samtlige varetægtsfængslinger det år, de påbegyndes.

Af tabel 8 ses fordelingen af langvarige varetægtsfængslinger efter politikreds samt andelen af langvarige varetægtsfængslinger i forhold til samtlige varetægtsfængslinger for årene 2001-2010. For sammenlignelighedens skyld er tidligere politikredse slået sammen til de nye for årene 2001 til 2006.

Tabel 8. Langvarige varetægtsfængslinger i antal og procentandel af samtlige varetægtsfængslinger fordelt efter politikreds og år, 2001-2010.

		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Nordjylland	Antal	21	56	37	22	19	33	38	72	47	35
	%	7	17	12	7	6	10	15	24	13	11
Østjylland	Antal	35	30	48	50	85	54	51	30	34	46
	%	8	7	10	10	20	11	13	6	7	11
Midt og Vestjylland	Antal	20	17	26	22	28	33	22	71	64	56
	%	6	5	7	7	9	10	6	18	15	15
Sydøstjylland	Antal	29	37	53	48	28	32	56	47	85	87
	%	8	8	12	14	9	9	19	14	16	24
Syd- og Sønderjylland	Antal	21	35	46	34	26	46	45	42	54	95
	%	4	7	10	7	5	8	9	8	10	16
Fyn	Antal	57	85	67	80	87	64	40	48	65	92
	%	11	16	13	17	19	15	10	12	15	24
Sydsjælland og Lolland-Falster	Antal	61	26	53	71	66	94	71	62	119	112
	%	14	5	10	13	14	20	15	15	29	26
Midt- og Vestsjælland	Antal	28	33	50	32	26	51	42	82	93	118
	%	6	7	10	8	7	13	11	21	19	24
Nordsjælland	Antal	30	33	31	43	56	51	41	54	60	66
	%	6	7	6	9	13	10	10	12	11	11
Københavns Vestegn	Antal	30	29	43	27	48	56	51	37	49	57
	%	8	7	9	6	10	12	11	8	11	11
København	Antal	112	132	117	134	246	135	161	130	116	131
	%	7	9	8	9	15	9	8	7	6	6
Bornholm	Antal	2	3	0	9	2	8	2	4	4	1
	%	5	6	0	29	5	27	6	7	10	3
I alt	Antal	446	516	571	572	717	657	620	679	790	896
	%	8	8	9	10	12	11	10	11	12	13

I forhold til samtlige varetægtsfængslinger i 2010 varierer andelen af langvarige varetægtsfængslinger en del mellem politikredse – fra 26 pct. i Sydsjælland og Lolland-Falster Politi til 6 pct. i Københavns Politi (og 3 pct., som det ene tilfælde på Bornholm udgør). I øvrigt viser tabellen, at andelen af varetægtsfængslinger, der er langvarige, varierer ganske meget i den undersøgte periode i langt de fleste politikredse. Samlet set tyder det på, at fordelingen af komplicerede og alvorlige sager, der kan føre til langvarige varetægtsfængslinger, er ujævn både tidsmæssigt og geografisk.

4. Lovændring i 2008

Den 1. juli 2008 trådte en lovændring, der blandt andet vedrører varetægtsfængsling, i kraft.⁸ Lovændringen indebærer, at en person ikke må varetægtsfængsles i et sammenhængende tidsrum på mere end seks måneder, når sigtelsen angår en lovovertrædelse, som ikke kan medføre fængsel i 6 år. For øvrige lovovertrædelser må varetægtsfængslingen ikke overskride ét år, jf. retsplejelovens § 768 a. For personer under 18 år må varetægtsfængslingen dog ikke overstige fire måneder i tilfælde af sigtelse for en lovovertrædelse, der ikke kan medføre fængsel i 6 års fængsel, mens længstetiden i øvrige tilfælde er sat til otte måneder. I de tilfælde, hvor retten finder, at der foreligger særlige omstændigheder, kan disse grænser dog overskrides.

I alt 127 af de langvarige varetægtsfængslinger i 2010 overskrider tidsgrænsen, der blev indført med lovændringen i 2008. Med henblik på at undersøge, hvad der kan ligge bag dette, foretages i det følgende forskellige analyser, der kan belyse forskelle mellem varetægtsfængslinger, der holder sig inden for den angivne tidsramme, og varetægtsfængslinger, der ikke gør.

Indledningsvis foretages en sammenligning med de langvarige varetægtsfængslinger i 2007.

4.1. Varetægtsfængslinger før og efter lovændringen

Med henblik på at vurdere betydningen af lovændringen vil de langvarige varetægtsfængslinger i 2010 blive sammenlignet med de langvarige varetægtsfængslinger i 2007, altså året inden lovændringen. Det centrale ved denne sammenligning er spørgsmålet om, hvorvidt lovændringen har indebåret, at en større andel af de langvarige varetægtsfængslinger afsluttes inden udløbet af de tidsrum, lovændringen medførte.

Tabel 9. Antal langvarige varetægtsfængslinger for personer på 18 år og derover samt procentandel (i parentes) af det samlede antal fordelt efter højeste strafamme og varighed, 2007 & 2010.

		2007	2010
Straffamme < fængsel i 6 år	varetægtsfængsling ≤ 6 måneder	76 (84 %)	118 (71 %)
	varetægtsfængsling > 6 måneder	15 (16 %)	48 (29 %)
Straffamme ≥ fængsel i 6 år	varetægtsfængsling ≤ 12 måneder	398 (84 %)	540 (88 %)
	varetægtsfængsling > 12 måneder	76 (16 %)	72 (12 %)
I alt	varetægtsfængsling ≤ tidsgrænse	474 (84 %)	658 (85 %)
	varetægtsfængsling > tidsgrænse	91 (16 %)	120 (15 %)

⁸ Lov nr. 493 af 16. juni 2008.

Tabel 9 angår varetægtsfængslinger for personer på 18 år og derover. Det fremgår, at det efter lovændringen er en større andel af de langvarige varetægtsfængslinger, der angår lovovertrædelser med en strafferamme på under 6 år, som varer mere end 6 måneder, mens andelen af de øvrige varetægtsfængslinger, der overstiger grænsen på 12 måneder, er mindre efter end før lovændringen. Samlet set er det en lidt mindre andel af de langvarige varetægtsfængslinger i 2010 sammenlignet med 2007, som overstiger de i loven angivne tidsgrænser.

Tabel 10 viser den tilsvarende sammenligning for varetægtsfængslinger vedrørende sigtede under 18 år. Af tabellen fremgår, at en enkelt varetægtsfængsling for 2010, der angår lovovertrædelser med en strafferamme under 6 år, er længere end fire måneder, og at kun en mindre del af de varetægtsfængslinger, der angår lovovertrædelser med en højere strafferamme, overstiger otte måneder. Samlet set er det 14 pct. af varetægtsfængslingerne i 2010, der er længere end de angivne grænser, mod 22 pct. i 2007.

Tabel 10. Langvarige varetægtsfængslinger for personer under 18 år i antal og procentandel (i parentes) af det samlede antal fordelt efter højeste strafferamme og varighed, 2007 & 2010.

		2007	2010
Strafferamme ≤ fængsel i 6 år	varetægtsfængsling ≤ 4 måneder	3 (75 %)	1 (50 %)
	varetægtsfængsling > 4 måneder	1 (25 %)	1 (50 %)
Strafferamme > fængsel i 6 år	varetægtsfængsling ≤ 8 måneder	40 (78 %)	43 (88 %)
	varetægtsfængsling > 8 måneder	11 (22 %)	6 (12 %)
I alt	Varetægtsfængsling ≤ tidsgrænse	43 (78 %)	44 (86 %)
	varetægtsfængsling > tidsgrænse	12 (22 %)	7 (14 %)

Ud af samtlige langvarige varetægtsfængslinger i 2010 er det 15 pct., der overskrider den tidsgrænse, der blev indført i 2008. I 2009 drejede det sig om 13 pct. Ved brug af tilsvarende kriterier er andelen på 17 pct. for år 2007.

4.2. Hændelser i sagsforløbet

En del af forklaringen på, at nogle varetægtsfængslinger overskrider tidsgrænsen, kan være, at der i forbindelse med disse varetægtsfængslinger hyppigere forekommer hændelser, der kan være med til at forlænge varetægtsfængslingen. Det kan f.eks. dreje sig om gennemførelse af en mentalundersøgelse, forelæggelse af sagen for Retslægerådet og/eller forelæggelse af tiltalespørgsmålet for statsadvokaten. Hvorvidt det forholder sig på denne måde fremgår af tabel 11.

Tabel 11. Hændelser i antal og procentandele fordelt efter, hvorvidt sagen er holdt inden for eller uden for tidsrammen, 2010.⁹

	Inden for tidsrammen		Uden for tidsrammen		I alt	
	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.
Mentalundersøgelse	177	25 %	45	37 %	222	27 %
Forelæggelse for Retslægerådet	47	7 %	29	23 %	76	9 %
Forelæggelse for statsadvokaten	179	26 %	62	50 %	241	29 %

Det ses af tabellen, at alle tre typer hændelser forekommer hyppigere for de varetægtsfængslinger, der har været længere end den angivne tidsgrænse, end for de øvrige varetægtsfængslinger. Det tyder på, at disse hændelser har en betydning for, at nogle varetægtsfængslinger overstiger den tidsgrænse, der blev fastsat i 2008.

4.3. Den gennemsnitlige varighed af hændelser i sagsforløbet

En anden mulig forklaring på, at nogle varetægtsfængslinger varer længere end den frist, der er fastsat i retsplejelovens § 768 a, kan være, at de undersøgelser, forelæggelser m.v., der skal foretages under varetægtsfængslingen, af den ene eller den anden grund tager længere tid end sædvanligt.

Tabel 12. Den gennemsnitlige varighed (i dage) af hændelser m.v., 2010.

	Inden for tidsrammen		Uden for tidsrammen		Forskel i varighed
	Antal vf.	Gnsn. dage	Antal vf.	Gnsn. dage	
Antal dage fra varetægtsfængslingens påbegyndelse til kendelse om mentalundersøgelse	157	32	47	67	+ 35 dage
Varighed for udarbejdelse af mentalundersøgelse	156	83	42	85	+ 2 dage
Antal dage fra mentalundersøgelsens afslutning til forelæggelse for Retslægerådet	33	21	25	40	+ 19 dage
Varighed for udarbejdelse af Retslægerådets udtalelse	31	45	24	50	+ 5 dage
Varighed af sagsbehandlingen hos statsadvokaten	167	25	62	92	+ 67 dage
Antal dage fra statsadvokatens afgørelse af tiltale-spørgsmålet til anklageskriftets udarbejdelse	170	1	65	16	+ 15 dage
Antal dage fra anklageskriftets udfærdigelse til dom i 1. instans	699	70	124	127	+ 57 dage

⁹ I denne tabel såvel som i tabel 12 indgår alene de sager, som ikke har været afbrudt på grund af undvigelse m.v., men er fortsat uafbrudt frem til dom i 1. instans. Desuden er sager i de relevante tabelceller ekskluderet, hvis den varetægtsfængslede er blevet mentalundersøgt mere end én gang, hvis sagen er forelagt Retslægerådet mere end én gang, eller hvis sagen er forelagt Statsadvokaten mere end én gang.

Dette spørgsmål er belyst i tabel 12, der viser den gennemsnitlige varighed af de forskellige forhold, der kan forekomme under varetægtsfængslingen. Som det fremgår, så er den gennemsnitlige varighed for alle de forhold, der er undersøgt, længere for de varetægtsfængslinger, der ikke overholder tidsfristen, end for de øvrige. I særlig grad synes tiden fra anklageskriftets udfærdigelse til dommen i 1. instans samt varigheden af sagsbehandlingen hos statsadvokaten at bidrage til, at nogle varetægtsfængslinger ikke overholder tidsgrænsen.

Meget tyder dermed på, at varigheden af forskellige hændelser, undersøgelser m.v. bidrager til, at nogle varetægtsfængslinger overskrider de tidsgrænser, der blev indført i 2008.

4.4. Antal medsigtede

Oplysninger om antallet af medsigtede forefindes også i datamaterialet. Spørgsmålet er, om dette forhold kan være med til at forklare, at nogle varetægtsfængslinger overstiger tidsgrænserne, idet sager med mange medsigtede kan antages at blive mere langvarige.

Af de 829 varetægtsfængslinger er der i de 512 oplyst om en eller flere medsigtede i sagen. For disse sager og for dem uden medsigtede er der i tabel 13 anført den gennemsnitlige længde af varetægtsfængslingerne.

Tabel 13. Gennemsnitlig længde af varetægtsfængslinger i dage fordelt efter antal medsigtede i sagen, 2010.

	Inden for tidsrammen			Uden for tidsrammen			I alt		
	Antal	Procent	Gsns.	Antal	Procent	Gsns.	Antal	Procent	Gsns.
Ingen medsigtede	281	40	167	36	28	373	317	38	190
Én medsigtet	148	21	164	31	24	359	179	22	198
To til tre medsigtede	172	25	165	28	22	395	200	24	197
Fire eller flere medsigtede	101	14	224	32	25	423	133	16	272
I alt	702	100	174	127	100	387	829	100	207

Som det ses af tabellen, er der – uanset hvor mange medsigtede en sag angår – en nogenlunde konstant forhold mellem længden af varetægtsfængslinger, der ophører inden for tidsgrænserne, og de øvrige varetægtsfængslinger. Kun i sager med fire eller flere medsigtede er varetægtsfængslingerne i gennemsnit noget længere end i de øvrige sager, men det er de både for de sager, hvor tidsrammen er overholdt, og i dem, hvor det ikke er tilfældet.

Antallet af medtaltale synes dermed ikke at kunne forklare, hvorfor nogle sager overskrider de fastsatte tidsgrænser.

4.5. Angivne årsager til langvarige varetægtsfængslinger

Som nævnt indeholder spørgeskemaet fra Rigsadvokaten spørgsmål om, hvad der vurderes at have betydning for, at varetægtsfængslingen er blevet langvarig. Her skal ses på, om der herigennem vil kunne findes en forklaring på, at nogle varetægtsfængslinger overskrider tidsgrænserne.

I langt de fleste sager – 93 pct. – er der angivet en eller flere årsager til, at varetægtsfængslingen har været langvarig, og der er sammenlagt angivet 1794 årsager, jf. tabel 14.

Tabel 14. Angivne årsager til langvarige varetægtsfængslinger fordelt efter, hvorvidt sagen er holdt inden for og uden for tidsrammen, 2010.

	Inden for tidsrammen		Uden for tidsrammen		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Forhold ved sagen	320	22	86	25	406	23
Politiet/anklage-myndigheden	49	3	14	4	63	4
Retten	293	20	43	13	336	19
Mentalundersøgelse	169	12	47	14	216	12
Andre undersøgelser m.v.	235	16	67	20	302	17
Den sigtede/forsvareren	230	16	44	13	274	15
Medgerningsmænd	94	6	17	5	111	6
Vidner	28	2	1	0	29	2
Andet	33	2	24	7	57	3
Antal anførte årsager i alt	1451	100	343	100	1794	100

Generelt er der dog ikke markante forskelle på andelen af sager med de forskellige angivne årsager i forhold til, om varetægtsfængslingen holder sig inden for tidsrammen eller ej. De forskelle, der er, er små og går i forskellig retning, hvorfor der næppe på baggrund af disse oplysninger er muligt at pege på, hvad der forårsager, at nogle varetægtsfængslinger overstiger tidsgrænserne.

Det skal dog nævnes, at der i gennemsnit er angivet 2,0 årsager for de varetægtsfængslinger, der er holdt inden for tidsrammen, mod 2,7 årsager for de varetægtsfængslinger, der overstiger tidsgrænserne.

Det skal videre nævnes, at flere som en ekstra årsag til langvarige varetægtsfængslinger peger på afviklingen af COP-15-topmødet i København i slutningen af 2009.

5. Sammenfatning

De varetægtsfængslinger, der er omfattet af undersøgelsen, er afgrænset ved, at de overstiger en varighed på tre måneder. Lidt over 78 pct. af de langvarige varetægtsfængslinger overstiger dog en varighed på fire måneder, og i gennemsnit har de varet knap 7 måneder.

Analysen viser, at der fra 2001 til 2005 skete en kraftig vækst i antallet af langvarige varetægtsfængslinger, mens der frem til 2007 var et fald. Fra 2007 til 2010 er der igen sket en stigning i antallet af langvarige varetægtsfængslinger. Det samlede antal måneder i langvarig varetægtsfængsling er ligeledes steget frem til 2005, hvorefter det falder frem til 2007, men stiger igen frem til 2010. 2010 er det år, hvor der dels er registreret flest langvarige varetægtsfængslinger og den længste samlede tid i langvarig varetægtsfængsling.

Væksten i antallet af langvarige varetægtsfængslinger skal antagelig i nogen grad forklares med en vækst i antallet af anmeldelser for røveri og visse former for ejendomsforbrydelser.

Analysen viser videre, at 15 pct. af varetægtsfængslingerne i 2010 overstiger de tidsgrænser for varetægtsfængslinger, der blev indført ved en lovændring i 2008, jf. retsplejelovens § 768 a, stk. 1 og 2, og som gælder, når der ikke foreligger særlige omstændigheder.

De analyser, der er gennemført med henblik på at pege på eventuelle årsager til, at nogle varetægtsfængslinger overstiger disse tidsgrænser, tyder på, at det kan skyldes, at der i disse sager hyppigere er gennemført mentalerklæring, og at sagerne hyppigere er forelagt Retslægerådet og/eller statsadvokaten. Desuden har de undersøgelser, erklæringer m.v., der har skullet gennemføres eller indhentes, været længere tid undervejs, eller det har varet længere, inden de er igangsat. Endelig viser analysen, at der i disse sager er en længere sagsbehandlingstid hos statsadvokaten og en længere periode fra anklageskriftets udfærdigelse til dommen i 1. instans.